

szerződés, üzletrészen alapított zálogjog és vételi jog fedezete mellett nyújt az alperes részére 25.000.000 Ft kölcsönt. Ennek futamideje 13 hónap, a lejárat 2014. július 15. volt. Megállapodásuk szerint a tőke törlesztése a lejáratkor egy összegben esedékes, a kamatfizetést 13 időpontban, annak várható havi összegét 175.000 Ft-ban határozták meg. Az alperes tudomásul vette, hogy amennyiben a lejárat napján a törlesztéshez szükséges fedezetet nem biztosítja, úgy a felperes a lejárt tartozás után és a 8,4%-os ügyleti kamaton felül jogosult a hirdetményben foglaltak szerinti késedelmi kamat felszámítására, melynek mértéke a szerződéskötéskor évi 28% volt.

- [2] A szerződés biztosítékeként a 7.1. pontban engedményezési szerződés, óvadéki szerződés, üzletrészt terhelő zálogjogot és vételi jogot alapító szerződések megkötésében állapodtak meg. A kölcsönszerződés megkötésének napján ezért további négy szerződést kötöttek, melyből az engedményezési szerződés az alperesnek a Hitelszövetkezettel szemben fennálló alárendelt kölcsöntőke nyújtására vonatkozó szerződésből eredő, 2017. július 1-jén lejárat 25.000.000 Ft összegű követelése engedményezéséről szólt, míg az óvadéki szerződés ugyanennek a követelésnek az óvadékba adásáról. A felek mind a négy biztosítéki szerződésben kifejezetten visszautaltak a perbeli kölcsönszerződésre és rögzítették azt is, hogy e szerződéseket az alapügyletből eredő felperesi követelés - azaz az alperes tartozásának megfizetése - biztosítására kötik.
- [3] Az engedményezési szerződés 1. pontja tartalmazta, hogy az engedményező alperest az engedményes felperessel szemben 25.000.000 Ft és járulékai erejéig tartozás terheli. A 2. pont szerint a kölcsönszerződés alapján fennálló tartozás, valamint ennek késedelmes teljesítése esetén járó késedelmi kamat és az esetleges végrehajtási költségek megfizetésének biztosítására átruházza az engedményező az engedményesre a Hitelszövetkezettel szemben fennálló követelését.
- [4] Az engedményezési szerződés 7. pontjában abban állapodtak meg, hogy jelen engedményezés nem érinti az alperesnek a felperessel szemben a perbeli kölcsönszerződés alapján fennálló kötelezettségeit és az engedményesnek az engedményezővel szemben fennálló jogait. Ha az engedményezett követelés kötelezettje, azaz a Hitelszövetkezet a tartozást a perbeli kölcsönszerződésben megjelölt esedékességig a felperes részére nem fizeti meg, a felperes a kölcsönszerződés alapján fennálló jogait az engedményezővel szemben érvényesítheti. Ha a Hitelszövetkezet az engedményes javára megfizeti a tartozást, akkor az engedményezőnek a perbeli kölcsönszerződésből fakadó tartozása a teljesített összeg erejéig megszűnik. Az alperes hozzájárult ahhoz, hogy a felperes a kölcsön esedékessé válása előtt a Hitelszövetkezettől befolyó összeget előtörlesztésként kezelje.
- [5] A Hitelszövetkezet a 2013. június 17-én kelt „záradékban” tudomásul vette az engedményezés tényét.

- [6] A Hitelszövetkezet 2014. december 4. napjától felszámolás alatt áll. A felperes a 25.000.000 Ft alárendelt kölcsöntőkére hitelezői igényt jelentett be, melyet a felszámoló a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvény (Cstv.) 57. § (1) bekezdés h) pontja utáni hitelezői igények kielégítése utáni sorban vett nyilvántartásba.
- [7] Az alperes a kölcsönszerződésből eredő kötelezettségének nem tett eleget, megtérülés a kölcsön biztosítékaiból sem történt.

A felperes keresete, az alperes ellenkérelme

- [8] A felperes keresetében kérte kötelezni az alperest kölcsöntartozás jogcímén a 25.000.000 Ft lejárt tőketartozás, a 2013. június 17. napjától 2014. július 15. napjáig felmerült 5.215.520 Ft lejárt ügyleti kamat, a 2017. március 30. napjáig járó 21.530.024 Ft késedelmi kamat, valamint a lejárt tőke és a lejárt ügyleti kamat után 2017. április 1-től a kifizetés napjáig járó évi 28% mértékű késedelmi kamat, továbbá a perköltség megfizetésére.
- [9] Az alperes érdemi ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte. Hangsúlyozta, hogy az engedményezéssel a felperes igényének a kielégítése még a kölcsönszerződés napján megtörtént. Az alárendelt kölcsöntőke követelés engedményezése volt a teljesítés, amivel lényegében már azt megelőzően megtérült a hitel, mielőtt a felperes azt folyósította volna a számára. A hitele tulajdonképpen az alárendelt kölcsöntőke ellenértéke volt. Csatolta a Hitelszövetkezet 2014. április 29-én kelt igazolását, mely szerint kölcsönt nyújtónak az engedményes felperest tekinti.

Az első- és a másodfokú bíróság határozata

- [10] Az elsőfokú bíróság kötelezte az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a felperesnek 25.000.000 Ft tőketartozást, 5.215.520 Ft lejárt ügyleti kamatot, valamint a tőketartozás és a lejárt ügyleti kamat után 2014. július 16. napjától a kifizetés napjáig járó évi 28%-os mértékű szerződéses késedelmi kamatot és perköltséget. Megállapította a szerződések tartalmát értelmezve, hogy az engedményezési szerződést biztosítéki céllal kötötték a felek. Az alperesi állásponttal szemben hangsúlyozta, hogy az alperes sem a perbeli kölcsönszerződés megkötésekor, sem annak lejártakor nem volt abban a helyzetben, hogy a Hitelszövetkezettel szembeni követelést teljesítésre felhasználja, hiszen 2017. július 1-jéig az alárendelt kölcsöntőke a Hitelszövetkezetnél le volt kötve, így ezen időpont előtt a Hitelszövetkezet mint adós nem volt köteles az alperes, mint alárendelt kölcsönt nyújtott hitelező felé a kölcsöntőkét visszafizetni.
- [11] Az alperes fellebbezése alapján eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta. Elsőként rámutatott, hogy az elsőfokú bíróság a jogvita elbírálásához szükséges mértékben, a rendelkezésre álló bizonyítékok alapján, azok helyes értékelésével a tényállást helyesen állapította meg, az irányadó és alkalmazandó

jogszabályi rendelkezéseket helyesen értelmezte és alkalmazta, az elsőfokú ítélet megalapozott és jogszerű.

[12] Helyesen állapította meg az elsőfokú bíróság, hogy a kölcsönszerződéshez kapcsolódóan került sor a zálogjogot és vételi jogot alapító szerződés, az óvadéki szerződés és az engedményezési szerződés megkötésére, ezek a kölcsönszerződéssel összefüggésben biztosítéki célt szolgáltak.

[13] A másodfokú bíróság előrebocsátotta, hogy a per tárgya a polgári jogi jogügylet és jogviszony megítélése volt, és a bíróságnak nem az alperes által hivatkozott számviteli, cégjogi szempontok alapján kellett értékelnie a perbeli szerződéseket.

[14] Az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg, hogy a bírói gyakorlat ismeri és értelmezi a biztosítéki célú engedményezést. Helyes az a hivatkozása is, hogy az egyes szerződéseknél külön-külön kell vizsgálni, melyek azok az elemek, amelyek a teljesítési engedmény, és melyek azok, amelyek a biztosítéki engedmény létrejöttére utalnak.

[15] Helytállón vizsgálta az elsőfokú bíróság a becsatolt szerződések, iratok szövegezését, felépítését, a szerződések keletkezésének idejét, egymáshoz való viszonyát, a kölcsönszerződés és a biztosítéki célú szerződések közötti összefüggéseket, a biztosítéki célú szerződések alapügyletre történő visszautalásait és a felek valódi ügyletkötési akaratát. Megalapozottan jutott arra a következtetésre, hogy a perbeli engedményezési szerződés atipikus, biztosítéki célú szerződés.

[16] Teljeskörűen osztotta az elsőfokú bíróság által kifejtett álláspontot a konkrét szerződések tekintetében, amelyek az engedményezési szerződés biztosítéki jellegét támasztják alá.

[17] Kiemelte, hogy az engedményezési szerződés 3. és 7. pontjai ugyancsak alátámasztják az engedményezés biztosítéki jellegét, mert ezen szerződési pontok által valósult meg az a bírói gyakorlatban kialakult és elfogadott, az engedményezés biztosítéki jellegét meghatározó feltétel, amely szerint az engedményezés abban az esetben tekinthető biztosítéki jellegűnek, amennyiben az engedményezés hatályának beálltát a szerződő felek az adós teljesítésének elmaradásához kötik (BH2005.16.) Ezek a rendelkezések a már értékelt egyéb kikötésekkel együtt a bírói gyakorlat által megkövetelt feltételt szabályozzák és írják körül a konkrét szerződés sajátosságaira tekintettel és egyértelművé teszik az engedményezési szerződés biztosítéki jellegét, amely egyébként a felek szerződéses célja is volt a szerződések tartalma és szóhasználata alapján egyaránt.

[18] Ha az alperesi érvelés lenne helyes, úgy nem lenne észszerű magyarázata annak, hogy a felek egyetlen teljesítési engedményezési szerződés helyett miért biztosították a kölcsönügyletből származó alperesi követelést még további három biztosítéki célú szerződéssel, ha az engedményezéssel a felperes kölcsönügyletből eredő követelése az alperes részéről már eleve megtérítésre került volna. Ebben az esetben értelemszerűen a kölcsönszerződés egyidejű

megszüntetéséről lett volna indokolt rendelkezni, ennek viszont ellentmond az engedményezési szerződés 7. pontjának az alapügylet megszűnésére vonatkozó rendelkezése. A felek kifejezetten úgy állapodtak meg az engedményezés körében, hogy az engedményezés nem érinti az adósnak az alapügylet alapján fennálló kötelezettségeit, az pedig az eljárásban nem volt vitatott, hogy a kölcsönügyletből eredő fizetési kötelezettség teljesítési határideje lejárt.

- [19] találta a másodfokú bíróság a fellebbezést azösszezszerűség vonatkozásában, mert az elsőfokú eljárás során erre vonatkozóan nem volt bizonyítási indítvány, a bíróság pedig hivatalból nem folytathat le bizonyítást. A járásbíróság a rendelkezésre álló bizonyítékok alapján helyesen jutott arra a következtetésre, hogy a felperes bizonyította, a perbeli kölcsönszerződésre teljesítés nem történt, megtérülés nem volt.

Felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

- [20] Az alperes felülvizsgálati kérelmében kérte - tartalma szerint - a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság ítéletének megváltoztatásával a felperes keresetének elutasítását. Másodlagosan kérte a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését - az elsőfokú bíróság ítéletére is kiterjedően - és az elsőfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását.
- [21] Állította a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (rPtk.) 94. § (2) bekezdésének, 98-99. §-ának, 112. §-ának, 207. §-ának, és a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (rPp.) 3. § (3) bekezdésének, 206. § (2) bekezdésének és 221. § (1) bekezdésének a megsértését.
- [22] Előadta, hogy az engedményezési szerződés szerint a Hitelszövetkezettel szemben fennálló követelésének tulajdonjoga a felperesre szállt. Ezért nem lehetett a hitelszerződés biztosítéka ez a követelés, mert már nem képezte a tulajdonát, hiszen a rendelkezési jogosultsága megszűnt. A felperes az engedményezett követelést a saját könyveibe bevezette, elismerte, hogy az ő tulajdonát képezi, ezért az nem lehetett biztosíték. Ha ugyanis biztosítékként értékelte (volna) a felperes, akkor jogsértést követett volna el, mert a könyvek hamis adattartalommal kerültek volna kiállításra. E körben hivatkozott a Ptk. tulajdonra vonatkozó rendelkezéseire. Téves ezért a másodfokú bíróság ítéletének a megállapítása, mely szerint nem volt szükséges vizsgálni a számviteli, cégjogi kérdéseket.
- [23] Kiemelte, a jogerős ítélet ellentmond a Kúria 9/2013. polgári elvi döntésében foglaltaknak. A jogerős ítélet hatályában fenntartása azt jelentené, hogy a felperes egy már a tulajdonát képező követelést ismételten meg kíván fizettetni az alperessel. E vonatkozásban hivatkozott az engedményezéssel kapcsolatos egyes eseti döntésekre.
- [24] Hangsúlyozta, hogy az ügyletben részt vevő felek könyveikben szereplő nyilvántartásai egyértelműen az engedményezés tényét támasztják alá.

- [25] Ha a felek között biztosítéki célú szerződés jött létre, abban az esetben is érvényes az, hogy a biztosítéki célú engedmény esetén az engedményes arra szerez jogot, hogy az engedményezővel szembeni követelését - nem fizetés esetén - az átruházott követelésből kielégítse (BH2005.16.) Egymás közötti jogviszonyukban az engedményes az engedménnyel nem rendelkezhet korlátlanul, kapott jogosultsága korlátozott, célhoz kötött, azzal szabadon, sajátjaként nem rendelkezhet, illetve nem rendelkezhetett volna.
- [26] A felek nem láthatták előre, hogy a Hitelszövetkezet később felszámolás alá került, az alperes nem tehető felelőssé ebben a kérdésben.
- [27] Az elsőfokú bíróság nem tájékoztatta a jogi képviselő nélkül eljáró alperest a bizonyításra szoruló tényekről, a bizonyítási teherről (rPp. 3. §). Megalapozatlan ezért a jogerős ítéletnek az a rendelkezése, mely szerint az alperes nem indítványozott további bizonyítást. Miután az alperes nem lett tájékoztatva, a bíróság nem biztosította a felek egyenlő jogérvényesítését.
- [28] A felek egymással ellentmondóan nyilatkoztak a szerződési akaratuk vonatkozásában, ezért a bíróságok tévesen hivatkoztak arra, hogy ezt feltárták. Vitatta az rPp. 206. § (2) bekezdésének jogszerű alkalmazását, mert a bíróságok nem adtak számot arról, milyen jelentőséget tulajdonítottak annak, hogy a felperes egyetlen tárgyaláson sem jelent meg, így hozzá nem lehetett kérdéseket intézni, ezért a jogi képviselő nélkül eljáró alperes hátrányt szenvedett.
- [29] A felperes felülvizsgálati ellenkérelmében kérte a jogerős ítélet hatályában való fenntartását. Egyebek mellett kifejtette, hogy mivel az összegszerűség körében érdemben figyelembe vehető és részletes tényállítást az alperes nem tett, ezért az elsőfokú bíróság nem volt abban a helyzetben, hogy a bizonyításra szoruló tényekről tájékoztassa az alperest. Tényállítási hiányában a bíróság tájékoztatása a bizonyítási eszközökre sem terjedhetett ki.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [30] A Kúria a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (rPp.) 275. § (2) bekezdése alapján a jogerős ítéletet a felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálta.
- [31] Az alperes állította - a jogerős ítéletnek az összegszerűség vonatkozásában tett megállapítására hivatkozással -, hogy az elsőfokú bíróság nem biztosította a felek egyenlő jogérvényesítését akkor, amikor a jogi képviselő nélkül eljáró alperest nem oktatta ki és nem tájékoztatta a bizonyítás lényegi kérdéseiről.
- [32] A Kúria az eljárás irataiból megállapította, hogy az elsőfokú bíróság 10. sorszámú jegyzőkönyvi végzésében figyelmeztette az alperest a védekezésének alapjául szolgáló tények és azok bizonyítékai előadására az rPp. 126. § (3) bekezdése alapján és figyelmeztette az rPp. 141. § (6) bekezdésére a késedelmesen előadott tényállítások, nyilatkozatok előadása, bizonyítékok előterjesztése vonatkozásában.

- [33] Az alperes nem tett tényállítást az elsőfokú eljárásban az összecszerűség körében, mert az volt az álláspontja, hogy a követelésátruházás miatt a feleknek egymással kapcsolatban minden kötelezettsége megszűnt. Nem volt tehát mivel kapcsolatban tájékoztatást adni az rPp. 3. § (3) bekezdése alapján az alperes részére. Az rPp. 3. § (3) bekezdése szerinti tájékoztatásra ugyanis a kereset és az érdemi ellenkérelem előadását követően, az azokban szereplő, a jogvita eldöntése szempontjából lényeges, vitatott, bizonyításra szoruló tények vonatkozásában kerülhet sor. A Kúria hangsúlyozza, hogy egyébként az rPp. 3. § (3) bekezdés szerinti tájékoztatási kötelezettség megsértése önmagában nem szolgálhat alapul a hatályon kívül helyezésre; ezt csak az alapozhatja meg, ha emiatt maradt el valamely releváns kérdésben bizonyítás. A jelen esetben viszont nem ez történt, az alperes az összecszerűség körében nem is tett olyan tényállítást, amellyel kapcsolatban a bizonyítás szükségessége felmerült volna. [Az ítélet hatályon kívül helyezésével kapcsolatos egyes kérdésekről szóló 1/2014 (VI.30.) PK vélemény 5. pont].
- [34] Az rPp. 206. § (2) bekezdésének megsértésére hivatkozás körében az alperes ugyancsak tévedett, amikor a tárgyalásról való távolmaradást önmagában negatívan értékelendő ténynek minősítette. E szabály lehetővé teszi a bíróság számára a fél perbeli magatartásának a mérlegelését, egyebekben azt, hogy ha személyes megjelenésre idézik, annak eleget tesz-e. Az adott eljárásban ilyen idézés nem volt a felperes tekintetében, az alperes a felperes beadványainak ismeretében feltehetette volna kérdéseit. Megjegyzi a Kúria, hogy az első tárgyaláson a felperesi jogi képviselő megjelent, a továbbiakban pedig kérte a tárgyalás távollétében történő megtartását. Erre az rPp. 136/B. §-a lehetőséget nyújtott.
- [35] A felülvizsgálati kérelem alapján eldöntendő alapvető anyagi jogi kérdés az volt, helyes-e a jogerős ítélet azon megállapítása, hogy a felek között kötött engedményezési szerződés biztosítéki célú volt, s ebből következően - miután a biztosítékok érvényesítéséből a felperes nem jutott kielégítéshez - az alperes fizetési kötelezettsége fennáll.
- [36] A Kúria hangsúlyozza, helytállóan fejtette ki a jogerős ítélet, hogy a biztosítéki célú engedményezésnek a gyakorlatban különböző változatai alakultak ki, előfordul, hogy a teljesítési engedményre vonatkozó rendelkezések vegyülnek a biztosítéki engedményt jellemző megoldásokkal. Az egyes szerződéseknél külön-külön kell ezért vizsgálni, melyek azok az elemek, amelyek a teljesítési engedmény, és melyek azok, amelyek a biztosítéki engedmény létrejöttére utalnak.
- [37] A jogerős ítélet a szerződések szövegének értelmezésével [rPtk. 207. § (1) bekezdése] állapította meg azt, hogy nem teljesítési engedményre, hanem a kölcsönszerződés biztosítékaként biztosítéki célú engedményre került sor.
- [38] A Kúria teljes mértékben egyetért a jogerős ítéletben a szerződések értelmezése körében kifejtett állásponttal, az ott kifejtett érvekkel, azokat nem kívánja megismételni. Kiemeli azonban a jogerős ítélet indokolásából, hogy amennyiben a felek

szerződéses akarata a követelés teljesítési engedménnyel történő átruházására irányult volna, és ezzel a felperes által nyújtott szolgáltatás a követelés ellenértékének minősült volna, akkor nem merült volna fel a tőkevisszafizetés időpontjának egy évvel későbbi meghatározása, a kamatok kiszámítása, a késedelmi kamat mértékének meghatározása, és nem értelmezhető az - alperes álláspontja szerint fenn nem álló - kötelezettség biztosítására megkötött üzletrészen zálogjogot alapító, illetve arra vételi jogot kikötő megállapodás sem.

[39] Az alperes arra hivatkozott, hogy a felperes és a követelés kötelezettje, a Hitelszövetkezet is átvezette a saját nyilvántartásán a követelés átszállását, mely alátámasztja állítását a teljesítési engedményre vonatkozóan. Iratellenesen állította azonban az alperes azt, hogy a felperes nem a kölcsöntartozást, hanem a Hitelszövetkezettel szembeni átszállt követelést tartotta nyilván. Erre vonatkozóan semmilyen bizonyítékot nem terjesztett elő, a felperes ezzel ellentétes bizonyítékára, mely a kölcsöntartozás fennállását, az esedékes kamatkövetelések kimutatását, stb. tartalmazta (15. sorszámú beadvány melléklete), az alperes nem tett nyilatkozatot.

[40] Helyesen hivatkozott az alperes arra, hogy biztosítéki célú engedmény esetén egymás közötti jogviszonyukban az engedményes az engedménnyel nem rendelkezhet korlátlanul, az így kapott jogosultsága korlátozott, célhoz kötött, azzal szabadon, sajátjaként nem rendelkezhet. Jogosult azonban a lejáratot követően a biztosítékból kielégítést keresni. Az adott esetben a felperes csak a kölcsönszerződés lejáratát követően jelentette be hitelezői igényét a Hitelszövetkezet felszámolásában, azaz ekkor lépett fel a biztosíték érvényesítése érdekében. Az alperes által is hivatkozott elvből következően azonban, ha kielégítést kapott volna a Hitelszövetkezet felszámolásából, úgy azt a felek közötti tartozásra kellett volna elszámolnia.

[41] A kifejtettekből következően helytállóan értékelte a jogerős ítélet a kölcsönszerződést biztosító biztosítéki célú engedményezésnek a felek megállapodását, s miután az alperes a tartozását nem fizette meg, s a biztosítékokból sem csökkent a tartozás, a jogszabályoknak megfelelő ítéletet a Kúria az rPp. 275. § (3) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

Záró rész

[42] Az alperes felülvizsgálati kérelme alaptalan volt, ezért a rPp. 270. § (1) bekezdése folytán alkalmazandó rPp. 78. § (1) bekezdése alapján köteles megfizetni a felperes felülvizsgálati eljárással kapcsolatban felmerült költségét, amely a felperes jogi képviselőjével felmerült ügyvédi munkadíjból áll. Az ügyvédi munkadíj összegét a Kúria a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003.(VIII.22.)IM. rendelet 3. § (2) bekezdésének a)-b) pontja, (5)-(6) bekezdése, és a 4/A. § (1) bekezdése alapján állapította meg, figyelemmel az elvégzett ügyvédi

tevékenységre is. Az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (Itv.) 59. § (1) bekezdése és 6/1986 (VI.26.) IM rendelet 15. § (1) és (3) bekezdése alapján az alperes köteles az illetékfeljegyzési joga folytán le nem rótt felülvizsgálati eljárási illeték megfizetésére is.

[43] A Kúria tárgyaláson kívül hozta meg határozatát.

Budapest, 2020. április 30.

Dr. Farkas Attila s.k. a tanács elnöke, Dr. Csőke Andrea s.k.
előadó bíró, Dr. Gáspár Mónika s.k. bíró

A kiadmány hitelélül: